

Lietuvos Respublikos energetikos ministerijai
info@enmin.lt

PASTABOS IR PASIŪLYMAI
LIETUVOS RESPUBLIKOS ŠILUMOS ŪKIO ĮSTATYMO NR. IX-1565 1, 2, 8, 9, 10, 10¹, 12, 15, 20, 22,
24, 30, 32, 34, 35, 36, 37 STRAIPSNIŲ, AŠTUNTOJO IR VIENUOLIKTOJO SKIRSNIŲ PAVADINIMO
PAKEITIMO IR ĮSTATYMO PAPILDYMO 8², 10² IR 29¹ STRAIPSNIAIS ĮSTATYMO
PROJEKTUI

2022-07-20
Kaunas

2022 m. liepos 1 d. Lietuvos Respublikos energetikos ministerija (toliau – „**Ministerija**“) paskelbė viešąją konsultaciją dėl Lietuvos Respublikos šilumos ūkio įstatymo Nr. IX-1565 1, 2, 8, 9, 10, 10¹, 12, 15, 20, 22, 24, 30, 32, 34, 35, 36, 37 straipsnių, aštuntojo ir vienuoliktojo skirsnių pavadinimo pakeitimo ir įstatymo papildymo 8², 10² ir 29¹ straipsniais įstatymo projekto (toliau – „**Įstatymo projektas**“ arba „**Projektas**“).

Susipažinusi su Įstatymo projektu, Lietuvos nepriklausomų šilumos gamintojų asociacija (toliau – „**Asociacija**“ arba „**LNŠGA**“) teikia pirmines savo pastabas ir komentarus Įstatymo projektui. Asociacija pažymi, kad papildomos, platesnio pobūdžio pastabos Projektui gali būti pateiktos vėliau, tačiau jų pateikimas priklauso tik nuo to, ar Ministerija atsižvelgs į žemiau pateikiamus pastebėjimus.

Esminė LNŠGA pastaba Projektui:

Ministerija Projekto aiškinamajame rašte labai teisingai pastebi, kad „<...>Palyginamosios šilumos gamybos sąnaudos yra tam tikro laikotarpio sąnaudos, taikomos siekiant nustatyti šilumos aukciono būdu superkamos šilumos kainų viršutinę ribą tam tikroje šilumos tiekimo sistemoje. Kitaip tariant, tai yra šilumos tiekėjo paskaičiuota kainos viršutinė riba (palyginamųjų sąnaudų suma), į kurią privalo sutilpti nepriklausomas šilumos gamintojas dalyvaudamas šilumos aukcione. Gaminant ir (ar) superkant šilumą, prioritetą teikiamas mažiausiai pasiūlytai kainai. **Atitinkamai toks teisinio reguliavimo mechanizmas nepakankamai įvertina skirtingą šilumos ūkio rinkos dalyvių specifiką ir jų patiriamų sąnaudų struktūrą. Taigi, šilumos gamintojai dėl kai kurių šilumos tiekimo sistemų specifikos yra priversti veikti nuostolingai. Toks teisinis reguliavimas neužtikrina ekonominių svertų tvariai nepriklausomų šilumos gamintojų plėtrai, o Kauno miesto atveju nesudaro sąlygų nepriklausomiems šilumos gamintojams išlikti rinkoje, todėl galimai ilgalaikėje perspektyvoje, pasitraukus nepriklausomiems šilumos gamintojams, gali kilti šilumos kainos vartotojams.<...>“.**

Tačiau susipažinus su konkrečiomis Įstatymo projekto nuostatomis, kuriomis, kaip suprantame, yra bandoma spręsti aukščiau identifikuojamą problemą (konkrečiai – Ministerijos siūlomais Įstatymo 10¹ straipsnio 1 dalies pakeitimais), tenka pastebėti, kad Teisėkūros pagrindų įstatyme įtvirtinto aiškumo principo Ministerijai nepavyko iki galo įgyvendinti ir Kaune veikiantys šilumos gamintojai toliau neturi(-ės) jokie aiškumo dėl savo veiklos tęstinumo.

Atsižvelgiant į tai, o taip pat ir į tai, kad viešojo administravimo įgaliojimai kolegialioms ar vienasmenėms valstybės ar savivaldybių institucijoms, t. y. Valstybinei energetikos reguliavimo tarybai (toliau – **Taryba**) šiuo konkrečiu atveju, gali būti suteikti tik įstatymais, kai tokiam įstatyme nustatomi konkretūs įgaliojimai tokiam viešojo administravimo

subjektui¹, siūlome įstatymo projekto 10 str. 1 d. dėstyti sekančiai (pateikiamas lyginamasis variantas ant Ministerijos siūlomo varianto):

„1. Šilumos tiekėjas šilumos vartotojų poreikiams patenkinti reikalingą šilumos kiekį gamina turimais šilumos gamybos įrenginiais. Jeigu aprūpinimo šiluma sistemoje veikia nors vienas nepriklausomas šilumos gamintojas, prognozuojamas šilumos kiekis ir (ar) šilumos gamybos pajėgumai, reikalingi šilumos vartotojų poreikiams patenkinti, nustatomi, gaminami ir (ar) superkami šilumos aukciono būdu. Šilumos aukciono būdu gaminama ir (ar) superkama šiluma ir (ar) nustatomi šilumos gamybos pajėgumai, **kuriems kiekvienais metais skiriama faktiškai patiriamų pastoviųjų sąnaudų, nusidėvėjimo ir leistinos investicijų gražos suma, ir kurie** atitinka kokybės, tiekimo patikimumo ir aplinkosaugos reikalavimus. Taryba tvirtina šilumos gamybos ir (ar) supirkimo tvarkos ir sąlygų aprašą ir standartines šilumos pirkimo–pardavimo sutarčių sąlygas, privalomas šilumos tiekėjams ir nepriklausomiems šilumos gamintojams, įskaitant asmenis, ketinančius plėtoti šilumos energijos gamybą ir prisijungti prie šilumos perdavimo tinklų. Taryba, tvirtindama šilumos gamybos ir (ar) supirkimo tvarkos ir sąlygų aprašą, gali nustatyti skirtingas šilumos gamybos ir (ar) supirkimo sąlygas atskirose šilumos tiekimo sistemose, tačiau privalo atsižvelgti į veiksmingos konkurencijos šilumos gamyboje užtikrinimo, atliekinių ir atsinaujinančių energijos išteklių naudojimo šilumai gaminti skatinimo principus, šilumos gamybos pajėgumų ekonominį gyvybingumą bei šilumos vartotojų teisę gauti šilumą mažiausiomis sąnaudomis.“

Šiuo raštu norime aiškiai indikuoti, kad esama reguliavimo koncepcija praktiškai visus Kauno miesto šilumos gamybos rinkos dalyvius privedė prie nuostolių (žr. žemiau pateikiamą vaizdinę informaciją apie **faktinius** šilumos gamintojų pelno/nuostolių ataskaitų duomenis), o Ministerijos siūloma koncepcija, deja, bet gamintojų finansinio gyvybingumo problemos nesprendžia.

	Grynasis pelnas/nuostolis tūkst. Eur		
	2019	2020	2021
UAB "Foksita"	1571	455	685
UAB "Idex Taikos elektrinė"	1448	666	-2218
UAB "Idex Biruliškių" 2 katilai	675	8	-866
UAB "Aldec General"	-284	-503	-962
UAB "Idex Taika"	182	-158	-1964
UAB "Lorizon Energy"	-95	-180	-301
UAB "Ekopartneris"	199	-323	-637
UAB "Kauno kogeneracinė jėgainė"	-1590	-1209	5155
AB "Petrašiūnų katilinė"	346	-51	reorganizuota

¹ Viešojo administravimo įstatymo 5 str. 1 d. nuostatos.

Kitos Asociacijos pastabos ir pasiūlymai Įstatymo projektui:

Eil. Nr.	Keičiama nuostata	Pastabos
1.	<p><i>Įstatymo 10 straipsnio 3 dalies 1 punktą (Įstatymo projekto 6 straipsnio 2 dalis).</i></p> <p>„1) nepriklausomo šilumos gamintojo nuosavybės ar kitu pagrindu valdomo šilumos gamybos arba bendros šilumos ir elektros energijos gamybos (kogeneracijos) įrenginio statybai ar modernizavimui finansuoti yra pasinaudota ar naudojama Europos Sąjungos finansine parama, Nacionaliniame pažangos plane nustatytus atsinaujinančių energijos išteklių pažangos uždavinius įgyvendinančios nacionalinės plėtros programos finansavimo šaltiniais, valstybės ar savivaldybės dotacija ar subsidija, kuri yra didesnė negu 10 procentų nepriklausomo šilumos gamintojo nuosavybės ar kitu pagrindu valdomo ilgalaikio materialiojo turto įsigijimo kainos. Šiuo atveju nepriklausomiems šilumos gamintojams privaloma šilumos gamybos kainodara šio įstatymo nustatyta tvarka taikoma 5 metus po šilumos bazinio pajamų lygio nustatymo.“</p>	<p>Atkreipiame dėmesį, kad jau antrą kartą teikiame pastabas dėl šiuo metu svarstomo šilumos ūkio reglamentavimo pakeitimų. Nepaisant to, kad ankstesniame dokumente buvo nurodyti išsamūs ir teisiškai pagrįsti argumentai, tačiau į juos, panašu, buvo neatsižvelgta (arba atsižvelgta tik iš dalies). Tokiu būdu problema, kurią keičiamu reguliavimu reikėtų išspręsti, išlieka. Dėl šios priežasties pakartotinai teikiame šią pastabą ir prašome atsižvelgti į jame išdėstytus argumentus, o jei jie nelaikytini pakankamais, prašome kreiptis ir į kompetentingas institucijas tam, kad teisėkūros procese būtų galima gauti ir šių institucijų poziciją (LR Teisingumo ministerija, LR Finansų ministerija, ar pan.)</p> <p>Mūsų vertinimu, Projekte numatyta nuostata, jog „šilumos gamintojams privaloma šilumos gamybos kainodara šio įstatymo nustatyta tvarka taikoma 5 metus šilumos bazinio pajamų lygio nustatymo“ turėtų būtų pakeičiama nustatant tokį reguliavimą: „šilumos gamintojams privaloma šilumos gamybos kainodara šio įstatymo nustatyta tvarka taikoma 5 metus po projekto finansavimo pabaigos“.</p> <p>Tik toks reguliavimas atitiktų ES lėšomis finansuotų projektų reguliavimo esmę, kadangi tik tada, kai privalomos šilumos gamybos kainodaros terminas bus siejamas su 5 metų <u>po projekto finansavimo pabaigos</u> data, bus galima užtikrinti, kad privalomos šilumos gamybos kainodaros terminas dirbtinai nebus pratęsiamas. Mūsų vertinimu, būtina užtikrinti, kad galiojantis reguliavimas būtų keičiamas į reglamentavimą, kuris ne prieštarautų ES teisei, bet ją atitiktų.</p> <p>Ministerijos siūlomas reguliavimas prieštarautų ES teisėje įtvirtintam reguliavimui</p> <p>Siejant privalomos šilumos gamybos kainodaros taikymo termino pradžią su šios kainodaros nustatymu, kils grėsmė, kad terminas taps ilgesnis negu 5 metai. Tačiau akivaizdu, kad tai neatitiks gautos ES paramos reguliavimo mechanizmo, pagal kurį panašūs ribojimai gali būti taikomi <u>ne ilgiau nei 5 metus po projekto finansavimo pabaigos</u>. Tokių normų įtvirtinimas prieštarautų ES teisei. Siūloma nuostata nustato griežtesnę taisyklę nei numatyta ES teisėje, o tai lemtų aiškią koliziją tarp nacionalinio reguliavimo ir ES teisės nuostatų.</p>

Eil. Nr.	Keičiama nuostata	Pastabos
		<p>Valstybės narės negali nustatyti griežtesnių taisyklių nei numatyta ES teisėje (kaip kad siekiama padaryti siūlomu reguliavimu)</p> <p>2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos Reglamente (ES) Nr. 1303/2013, kuriuo nustatomos Europos regioninės plėtros fondai, Europos socialinio fondo, Sanglaudos fondo, Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondo taikytinos bendrosios nuostatos ir panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1083/2006 (Reglamentas) nustatytas konkretus galimų taikyti ribojimų terminas - 5 metai.</p> <p><u>Reglamente nėra nuostatų, leidžiančių valstybei narei (tiek įstatymų leidžiamajai, tiek ir vykdomajai valdžiai) plečiamai aiškinti minėtą penkerių metų laikotarpio ribojimą.</u> Priešingai – Reglamento 71 str. 1 d. įtvirtinta, kad „valstybės narės gali sutrumpinti pirmoje pastraipoje nustatytą terminą iki trejų metų atvejais, susijusiais su MVĮ padarytų investicijų arba sukurtų darbo vietų išlaikymu“, tuo tarpu galimybė šį terminą pratęsti arba taikyti griežtesnius ribojimus valstybei narei nėra nustatyta. Todėl toks reguliavimas valstybės narės negali būti keičiamas (nebent tik ribojimo švelninimo kryptimi). Pabrėžiame, jog siūlomu reguliavimu negali būti nustatomos tokios nuostatos, kurios sudarytų prielaidas, kad aptariamasis terminas galėtų būti pratęsiamas.</p> <p>Siūlomas reguliavimas sukurs neaiškumą ir neapibrėžtą situaciją projektus šilumos ūkio sektoriuje vykdančių subjektų atžvilgiu</p> <p>Pabrėžtina ir tai, kad šiuo metu svarstomos reguliavimo pakeitimo nuostatos ne tik nesukuria aiškumo bei apibrėžtumo, tačiau kaip tik sudaro prielaidas reguliavimą taikyti 5 metų laikotarpiui bet kada, t. y. ne tik nuo projekto finansavimo pabaigos, tačiau ir gerokai vėliau ir bet kada, t. y. kai rinkos reguliatorius (šiuo atveju - Valstybinė energetikos reguliavimo taryba) priims sprendimą / administracinį aktą dėl privalomos šilumos gamybos kainodaros taikymo.</p> <p>Šiuo atveju turi būti atsižvelgiama į tai, kad siūlomais reguliavimo pakeitimais ne nustatoma nauja elgesio taisyklė, o nacionalinėje teisėje (nepaisant tiesioginio Reglamento taikymo) atkartojamos Reglamento nuostatos dėl maksimalaus ribojimų laikotarpio, atitinkamai ir teisines pasekmes taikant nuo Reglamento įsigaliojimo momento. Būtent toks reguliavimo įtvirtinimas atitiktų ES teisėje nustatytą Reglamento taikymo tikslą.</p>

Eil. Nr.	Keičiama nuostata	Pastabos
		<p>Svarstant reguliavimo šilumos ūkyje pakeitimus, racionalių tiksliau apibrėžti ir su rinkos reguliatoriaus kompetencija susijusius aspektus</p> <p>Kaip jau buvo nurodyta ankstesniame dokumente, kartu svarstyti galimybę pakeisti ir kitas įstatymo nuostatas, susijusias su energetikos rinkos reguliatoriaus kompetencija ir funkcijomis šilumos gamybos kainodaros nustatymo srityje. Prašome atsižvelgti į ankstesniame dokumente pateiktus argumentus ir apsvarstyti galimybę atlikti pakeitimus, kuriais būtų įstatymu būtų nustatyti esminiai šilumos gamybos kainodaros principai (įskaitant pelno normos nustatymą, reguliavimo apimtį (laiko ir finansinių srautų atžvilgiu) ir kt.). Tokiu būdu būtų pašalinamos prielaidos rinkos reguliatoriui veikti viršijant savo kompetenciją, taip pat ir konstitucinį principą, jog ūkinės veiklos laisvės ribojimai gali būti nustatomi tik įstatymu, pažeidimui.</p> <p>Siekiant užtikrinti tinkamą teisėkūros procesą, tikslinga kreiptis į kompetentingas institucijas dėl jų išvados siūlomo reguliavimo atžvilgiu</p> <p>Kaip matyti, siūlomas reguliavimas yra susijęs ne tik su nacionaliniu reglamentavimu, tačiau taip pat ir su Reglamento taikymu, ES teisės klausimais. Tam, kad teisėkūros procesas iš tiesų atitiktų tinkamą ES teisės įvertinimą, mūsų vertinimu, tikslinga, kad teisėkūros procese būtų gautos Lietuvos Respublikos finansų ministerijos ir Europos teisės departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos išvados.</p> <p>Šios išvados leistų objektyviau įvertinti siūlomas įtvirtinti nuostatas bei tai, kaip šios nuostatos koreliuoja su ES teise. Pabrėžtina, kad tokių išvadų parengimas bei išsamus siūlomo reguliavimo įvertinimas sudarytų prielaidas jau dabar, t. y. šių nuostatų svarstymo/priėmimo metu, tinkamai nustatyti aptariamų nuostatų koreliaciją su ES teise ir tokiu būdu, tikėtina, išvengti galimų teisminių ginčų (įskaitant ir procedūrą dėl ES teisės pažeidimo).</p>

Lietuvos nepriklausomų šilumos gamintojų asociacijos prezidentas
Vytautas Kisielius

